

dum: Cerasus arbor fructus fert non paris adfir-
 ctionis in omnibus particulatim plantis partici-
 pem Nam & in harum, sicut etiam malorū gra-
 natorum & malorum, quibusdam austera qualitas,
 in quibusdam vero dulcis, in nonnullis au-
 tem acida exuperat. Quinetiam ipsorum dulciū
 quæ nondum cocta sunt, ac natura quædam ad-
 modum sunt acerba, quædam similiter moris as-
 cida. Sed in moris immaturis acida qualitas acerbam
 exuperat, in cerasis non semper. Ergo quæ
 dulciora sunt, magis quæ in intestinis sunt sub-
 ducunt, sed minus grata stomacho sunt. Contra
 austera. Quæcunque vero acida sunt, ea pituitosis
 excrementosisq; stomachis sunt apta. Siquidem
 austeris magis desiccant, & non nihil etiam inci-
 dunt. Porro ipsius arboris gummi communem
 omnibus viscosis & mordacitatis expectib. me-
 dicaminibus facultatem obtinet, quæ & ad ar-
 terias exasperatas accommodata est. Proprie au-
 tem, siquidem, quod quidam subscribunt, verū
 est, calculis vexatos adiuvat. Nam sic illi tenuiū
 partium inesset facultas quædam. Hæc ille. Plu-
 ra Dioscorides libro 1. cap. 126. Plinius li. 15. c. 25.
 & Simeon Sethi in Syntagmat.

DE PRVNIS.

CAPVT XLI.

F*Rigida sunt, laxant, multum prosunt tibi pruna.*
 Dux prunorum facultates hic referuntur.
 Ac prior quidem, quod corpus mediocriter res-
 frigerent. Dulcia enim (quemadmodum libro 2.
 de medicaminibus simpl. purgantibus bened.
 capite 19. à Mesue scribitur) calido frigido sunt
 temperata, aut paulo frigidiora humida ordine
 secun-

secundo: *μεσαι* id est , dulcacida frigida principio secundi. Omnia tamen refrigerant. Quare Lusitani, qui calidam incolunt regionem, carniū suarum cocturæ pruna plerunque immiscent, & potissimum Damascena. posterior vero quod alium moueant. Et hoc Galenus quidem lib. 2. de aliment. facult. c. 31. ita scribens confirmat: Corpori, inquit, ex hoc fructū minimum alimenti accedit: utilis tamen est iis, quibus propofitum est, ventrem mediocriter humectare ac refrigerare. Ipsum enim cum humiditatis, tum lentoris sui gratia subducit. Quod certe de maturis intelligendum: cruda enim, quemadmodum Auicenna testatur, non parum adstrictionis præseferunt. Et quanquam posterior hæc prunorum facultas, non secus atque prior etiam, Damascenis fere attribuatur, Armenis tamen potius adscribenda erit, ut quæ, Auicenna & Mesue testibus, præter cetera magis alterent, largiusque soluant. Vsi vero maxime sunt matura, immatura minus: optima autem inter ipsa, & humanæ naturæ conuenientissima sunt oblonga, carne cum dura, tum exigua, siccitate nonnulla participantia, cortice exteriore tenui, sapore non profus dulcia, sed *μεσαι* id est, dulcacida, qualia Damascena cum primis habentur. Hæc enim mediocriter humectant ac refrigerant. Multa porro & varia prunorum genera reperiuntur, non omnium tamen vsus approbatur. In hoc genere sunt agrestia quædam parua, dura acerbæque, & cibo inlicita. Galeno *ἀγροικὸν κάρμηλον* vulgo prunola siue prunula nominatur. Horum fructus, inquit Galenus libr. 7. de simpl. medic. facult. capi. 35. euidenter adstrictorius est, ventremque sistit.

Quæ

Quo fit vt aquam nonnulli ventri sistendo accommodatissimam inde eliciant. Caterum pruna quæ ventris subducendi gratia sumuntur, in aqua frigida, prius quam ingerantur, aliquandiu præmaceranda sunt. Ita namque præparata magis tum humedant, tum refrigerant, adeoque ad appetentiam, quæ collapsa fuerit, excitandam, & ad fluxum præterea bilem, quæ in ventre habetur detergendam ac subducendam accommodatio- ra fiunt. Quare biliosis etiam non solum febribus, sed aliis quoque morbis salubria redduntur. Pruna recentia atque humida siccis valentius quidem alterant: sed excrementitium magis & peioris succi corpori præbent alimentum. Siccæ vero non solum ad nutritionem accommodatio- tiora sunt, verum magis etiam corroborant. Quod de prunis hoc loco diximus, idem de cæcis quoque aliquo modo intelligi potest: sed horum humiditas quam illorum subtilior ac min⁹ lenta est: quo fit vt minus etiam alant. De prunis Dioscorides libro 1. capite 134. Galenus & Mesues locis paulo ante citatis, & Auicenna lib. 2. Canonum capite 539.

DE PERSICIS, RACEMIS, & Passulis.

CAPVT XLII.

Persica cum musto vobis datur ordine iusto
Sumere, sic est mos noctibus sociando racemum.
Passula non spleni, tussi valet, est bona reni.

Duo præcepta cum primis hoc loco traduntur.

Ac primum quidem, vt mustum cum persicis biba-

bibatur, aut sane persica simul cum musto exhibeantur. Mustum namq; calefacit admodum, et bullitionemque in corpore efficit: sed persica ebullitionem nanc atque excalesfactionem frigiditate sua cohibent & moderantur. Contra vero persicis, cum vehementius refrigerent, merito adhibetur mustum, quippe quod frigiditatem eorum, ne ventriculo noxam inferant, calore suo facile mitiget ac temperet. De persicis supra capite 7.

Secundam vero, vt uaram racemi cum nucibus edantur: quod de aridis potissimum & antiquis nucibus intelligendum est. Vitides etenim ac humidæ per se salubres censentur: antiquæ vero & aridæ excellenter siccant, adeoque ob oleosam suam qualitatem prompte in corporibus accenduntur. Iure igitur uarû racemi cum ipsis mandendi veniunt, vt qui exsiccationi atque inflammationi humiditate sua resistent. De nucibus copiose supra, cap. 13.

Tertio deinde versu traditur, passulas siue uas passas lieni officere. Ipsum enim communi ratione dulcium omnium obstruunt atq; lædunt. Hinc Galenus in libro de attenuante dixit, capite 9. in hunc modum scriptum reliquit: Vvas passæ si non sint adstringentes, lieni quidem & hepatis tumentibus non conueniunt: thoraci tamen ac pulmonis affectibus conducunt. Renibus etiam conferunt, quippe quos lauant & absurgunt, veinamque cient. Renes namque multo ad ipsos deriuata humiditate inundantur. Sed de his quoque supra, capite nono.

*21. tenet. Fic-
cium faculis
sate.*

*S*cropha, tumor, glandes, ficus cataplasmate cedunt:
Tunge papaner ei confracta foris trahit ossa.

Hic duæ ficuum cataplasmatibus modo imposi-
tatum facultates referuntur. Ac prior quidem,
quod cum aqua, siue alio quopiam conuenienti
liquore decoctæ humidæque impostæ scrophu-
las, glandes atque tumores discutiant. Per scro-
phulas vero, quemadmodum doctissime à Iano
Cornatio in cap. 8. libr. 1. Macri scribitur, Latinis
non recepto adeo vocabulo, strumæ intelligun-
tur. Videretur autem ex Græca voce factum esse.
Sicut enim Græci *χοιβάδες* appellant, quas nos
strumas dicimus, sic visum fuit huic, qui primus
scrophas appellauit, eos glandularum circa col-
lum ac guttur tumores. Græca vocis etymon ex-
primere, *χοιβάδες* enim *δὸν τῶν χοίρων*, appella-
tæ sunt, hoc est, à porcis ac subus: vel quod, Au-
cenna 3. 4. tract. 2. c. 9. teste, ob edacitatem haud
raro circa hoc animal reperiantur, vel quod ear-
um figura porcis plurimum adsimiletur. Per
Glandes accipiendus hoc loco abscessus, vt Gui-
doni Cauliaco placet, vtcunque mollis, vnicus.
mobilis & separatus à partibus circumiacenti-
bus in emunctoriis plerumque nascens: talis es-
nim à glandis forma quam præ se ferre videtur,
nomenclaturam accepit. Lege Io. Taganitium
lib. 1. institutio. chirurg. cap. 13. Porro per tumo-
res quælibet inflationes in quauis corporis par-
te exortæ intelligi possunt. His enim omnib. cu-
randis ac maturandis ficus in aqua cum momē-
to aceti, vt penetrationem earum adiuuet, deco-
quetur.

*Actium libro
25. cap. 5.*

quenda sunt, donec mollescant: mox liquore
per colum transfuso, ficus ipsa in mortario con-
fundenda, ac cum eodem rursus cataplasma in-
formandum. Cataplasma autem proprie medi-
camentum vocatur, quod è plantis viridibus cõ-
tulis, vel iisdem ad mollitudinem vsque in aqua
decoctis componitur: id quod innuitur etiam
vulgatõ versiculo:

Tunc catapl. sine factu, cum succum ponis & herbam.

Posterior vero facultas: quod cum papauere
imposita ficus fracta extrahãt ossa. Quo sane lo-
co erraticum illud papauer intelligendum est,
quod in aruis passim nascitur flore rufo, & capi-
te pollicaris vnguis magnitudine. Pueri in Scho-
lis ἐγκουφόν id est, atramentum librarium ex
contritis florum foliis conficere solent. Diosco-
rides lib. 1. capit 142. de foliis eius priuatim testi-
monium præbet, quod cum sicibus cataplasma-
tis modo imposita ad extrahendum ossa fracta
conducant. Sed adscribam ipsius verba Ἀνάγκη
ἵδλωτοι καὶ ὅσα σὺν μέλαν & ἀγρίαις φύλλοις
id est, Grossi cum sylvestris papaueris foliis ossa
extrahunt.

Vermiculos, veneremq, facit. sed cuiuslibet obstat.

Duo hic traduntur effectus ficuum. Primo namq
que ex largiore ipsarum vsu pediculorum mul-
titude provenit: quod de iis potissimum intelli-
gendum est, quæ, vt refert Galenus libro 2. de a-
liment. facult. capite 8. & post hunc Avicenna 2.
ano. capite 283. maturæ prorsus ac sicca sunt:
quandoquidem sanguinem non admodum vero
humidoremque multum gignunt. Deinde vero
ad Venerem irritant. Excrementitiz enim sunt,
&

& inflationes pariunt, quibus virga erigitur, & Venereæ roborantur vires. Plura supra c. 9.

DE MESPILIS.

CAPVT XLIV.

* al. Escula. **M**ultiplicant miltum, ventrem dant * mespila sibi
Eturo.

M:spila dura placent, sed mollia sunt meliora.

Dux mepilorum vtilitates hoc loco recensentur Vna quidem, quod miltum siue vrinam multiplicent atque augeant. Quod certe nõ primo & per se ac propria sui ratione efficiunt, sed ex accidenti. Ecce enim comprimendo indurant, quo fit, vt ventris humor ad vesicam distribuatur. Quinetiam ratio assignari potest similis illi, quæ est apud Hippocratem aphor. libro 4. aphor: 83. Mictio noctu plurima facta parua significat deiectionem. Quoniam, inquit Philotheus, multa & magis conferta distributio facta est in iccinore, & alio deriuata est materia, ideo multæ vrinæ fluxerunt, parum autem stercoris: & de conuerso si multa stercoris deiectio fiat, pauca erit vrinarum excretio, eadem de causa: nam parua distributio facta est, & ideo etiam parum vrinæ, multa autem per stercus deiectio, quoniam in ventriculo manet humidum. Altera vero, quod ventrem detineant: idque præstant maxime qualitatis ratione, quæ inest ipsis acerbata admodum & styptica. Ex quo inferitur hoc loco, mespila dura placere, quippe quæ ob adstrictionem aluo fluenti in cibo accommodata sine exhibeantur: sed mollia esse meliora, vt quæ magis nutriant, & aluum minus sistant. Illud porro neminem latere debet, omnibus huiusmodi

Mictio nocturna,

modi parce vescendum esse, non autem affluenter, vt pyris, persicis, ficibus, vuis, & similibus. Nullo enim ipsorum vt alimento, sed vt medicamento potius indigemus. Quod satis quidem colligitur ex saporis acerbitate, & duritie substantiæ, vt quæ præterquam quod tardius in arbore maturitatem consequuntur, minus etiam quam vt edi queant mollescunt. Atque hac sane de causa priusquam edantur, reponi solent donec emolliantur. Sic enim quamplurimum ex acerbitate & siccitate amittunt, & in cibo suauiora fiunt.

DE MYSTO.

CAPVT XLV.

Prouocat urinam mustum, ito solui & inflat.

Tres hic enumerantur facultates musti.

Primo enim urinam prouocat. Siquidem fecibus eius nitrosum quidpiam inest, ac tergendæ facultas, atq; eam ob rem vbi in vesicâ descendit, ipsam mordicans ad urinæ profusionem impellit. Hic tamen versus non de quolibet musto, sed de eo solum intelligendus est, quod fæces habet mordicantes. Eiusmodi porro ex Rhænfibus non pauca reperias. Multum enim cui fæces insunt crassa, non mordicantes, quemadmodum supra cap. 26 ostendimus, meatus oblepit atque obstruit urinarios, ita vt urina potius supprimatur.

Deinde ventrem soluit: viscera enim nitrosa & salia facis suæ qualitate abstergens ad deiectionem incitat.

Tertio verò inflat, quod quidem propter eam contingit, quam in corpore excitat ebullitionem;

P inde

inde etiam status proueniunt. Sed de his omnibus satis supra, cap. 26.

DE CEREVISIA ET

Aceto,

CAPVT XLVI.

Crassos humores nutrit cereuisia, vires Praestat, & augmentat carnem, generatq; cruditates. Prouocat urinam, ventrem quoq; molit, & inflat, Frigidat & modicum. Sed plus desiccet acetum. Frigidat, emaciatq; melanch. dat, sperma minorat, Siccos inflat nervos, & pinguis ficit.

*Cereuisia
proprietas.*

Duo hoc in loco peraguntur. Primo enim breuiter octo Cereuisia proprietates percurruntur. Quarum prima quidem est, quod crassos humores in humano corpore generet: idq; maxime, si vino comparetur. Porro iuxta materiae varietatem vnde conficitur, aliam in se atque aliam recipit vel in crassandi, vel extenuandi humoris rationem. Siquidem ex crassiore substantia crassiores, ex tenuiore vero tenuiores humores procreari par est.

Secunda, quod robur addat.

Tertia, quod carnem augeat.

Quarta, quod bonum gignat sanguinem, Quae quidem tres proprietates potissimum intelligenda sunt de cereuisia multae substantiae, non nimis recentis, neq; nimis inueteratae, ex optimis granis rite & perfecte cocta: qualis Erphordiensis cum primis existit. Ea enim multum habet substantiae, boni est succi, vberimum corporibus exhibet alimentum, & vires auget.

Quinta, quod urinam prouocet; quae proprietates claris maxime, conuenit cereuisiis, quibus plus

plurimum incoctum est lupuli: qualis est Embecensis. Ea namq; ob lupuli copiam celerime penetrat & urinam prouocat.

Sexta, quod ventrem molliat. Eiusmodi inter triticeas Hamburgensis existit: grati saporis est, multum substantiæ habet, copiosum & boni succi alimentum præbet, sanguinum bonum generat, & in soluenda aluo per se, aut cum butyro phryfico primum locum sibi vendicat. Minus tamen conuenit illis, quibus caput nõ admodum firmum est: quippe qui ex ea facile inebrientur.

Septima, quod flatibus ventrẽ distendat, idq; maxime præstat Cereuisia cruda, hoc est, male & imperfecte cocta: quæ certe præterquam quod ægre concoquitur, inflationes etiam & obstructions gignit, urinamq; remoratur: impinguat tamen admodum. In hanc classẽ Coyta Hollandiæ referenda est.

Octaua, quod paululum infrigidet. Eiusmodi censentur cumprimis cereuisiæ Hollandiæ, Brabantiæ, Hannoniæ, Flandriæ, & quibus plebei homines valgo vtuntur. Ea namque omnes vino collatæ refrigerandi facultatem habere videntur. Vbi sciendum cereuisiam confici posse ex a-uena, hordeo & tritico, sed iuxta materiæ rationem diuersa ei inducitur temperatura, siue qualitas. Quæ namq; ex hordeo sunt frigidiores euadunt. Hordeum enim refrigerat liccatq; in primo gradu. Quæ ex hordeo simul atq; auena, minus alunt, nec inflant neq; obstruunt admodum. Quæ vero ex tritico, calidiores existunt, magisque tũ obstruunt, tũ nutriunt. Crassiores cereuisiæ tenuioribus tardius concoquantur, atq; in-

*Cereuisia
Preparatio.*

corpus vniuersum distribuuntur: magis tamen nutriunt. Tenuiores vero contra cito alterantur, in partes corporis celeriter rapiuntur, mouent vrinam, & parum alunt. Mediocres omnia faciunt mediocriter. Pessima habenda est cereuisia, quæ conficitur ex rebus inebriantibus, nimirum ex lolio, vel chamepeuce. Ea enim adeo efficitur valida & halituosa, vt parum absit quin bibentes paulo immoderatus ad insaniam redigantur, maximum capitis dolorem generat, & neruus ladic. De Cereuisia plura supra capite 17. & 18. Est præterea eruditissimum Ioannis Placotomi de natura & viribus cereuisiarum opusculum in omnia manibus, vnde facile suppleri queant, quæ hic desiderantur.

*Aceti propri
etates quinque;*

Secundo deinde loco quinque aceti facultates enumerantur. Ac prima quidem, quod exsiccet. Secunda quod refrigeret. De temperantia vel maxima est inter auctores controuersia, aliis frigidum, aliis contra calidum asserentibus. In hoc tamen præcipui consentiunt, quod vim habeat refrigerandi magis, quam calefaciendi. Exiccet tertio gradu, estq; valde tenuium partium, crassos & glutinosos humores attenuat atq; incidit, humorumq; putrefactioni vel maxime resistit. Eamq; ob rem Medici peste grassante cum in cibo, tum in potu aceti vsum mirifice commendant. Hinc sane 3. 1. doc. 5. capite 1. Auicenna inter alia sic ferme de eo scribit: Aceto præterea peccatis tempore vti in cibo atq; potu, nocumt ipsius securitatem præstat. Tertia, quod emaciet, hoc est, macrum reddat. Vehementer enim attenuat, incidit, ac desiccet, & excellentius, si, vt 3. 1. doct. 4. cap. 5. Auicenna tradit, ieiuno vsurpetur

petur stomacho. Assiduus tamen atq; immoderatio eius vsus plurima omnino adfert incommoda. Visum nanq; debilitat, pectus ac pulmonem offendit, & tusiles commouet. Hepati quoque inimicum est: siquidem, vt tract. 3. ad Sultanum Babyloniae Rabbi Moses autor est, ipsum radit, sanguinemq; eius dealbat. Stomacho præterea, iuncturis, & nervosis omnibus mali non nihil immoderatiore vsu ingenerat, articularesque dolores, tremores, & paralyfin excitat. Proinde qui frigido sunt & sicco temperamento, quique inualidum pectus, pulmonem, hepar, stomachum, & nervos habent, ab aceto abstinere, aut modice saltem eo vrantur.

Quarta, quod generet melancholiam: Frigiditate enim sua & siccitate ipsum hepar refrigerat & exiccat, atque ad generandam faciem melancholicam opportunum reddit, quæ deinceps facile in verâ melancholiam vertitur. Hippocrates libro 3. de vict. rat. in morbis acutissimis aphor. 38.

Quinta quod Veneris appetentiam rescindat & semen imminuat. Nimum enim attenuat, incidit, exiccat & refrigerat. Cibariorum tamē appetentiam suscitatur. Harum facultatum lib. 3. Ad Almanforem eap. 17. Rhazes etiam meminit: Accetum, inquit, frigidum est & siccum, maciem efficit, virtutē destruit, sperma minuit, bilemque corroborat nigram, flauam vero demolitur, sanguinemque debilitat, & cibos quibus admiscetur, attenuat atque incidit.

Vltimo tandem versu tria comprehenduntur: Ac primam quidem, quod macris noceat. Cum enim acetum excellenter attenuet, incidat atque

deficet, ex necessitate etiã maciem auget. Quippe similibus, vt Galenus libr. 1. cap. 10. de sanitat. tuend. restatur, quemlibet excessum augescere par est, contrariis vero remitti aut minui.

Secundum, quod noceat neruis. Exangues enim sunt: & cum tenuē sit, valde eos penetrat. Plura de hoc supra cap. 1. in acida cereuisia.

Tertium, quod immodice pingua corpora emaciet: atq; eius quidem ratio iam reddita est. De acero plura Dioscorides lib. 3. cap. 17. Galenus lib. 1. de simpl. medic. facult. cap. 19. & deinceps. & lib. 8. eiusdem operis cap. 22. & Simeon Sethi in Syntag.

DE RAPIS.

CAPVT XLVII.

Rapis tuas stomachum, nouit producere ventum,
Prouocat urinam, praestatq; in dente ruinam.
Si male cocta datur * tibi dos sic generatur.

Hic tres cum primis raporum recensentur proprietates. Ac primum quidem, quod stomachum inuenit. Secundum, quod flatus gignat. Tertium, quod urinam prouocent. Quae sane omnia de iis intelligi debent, quae belle & perspicue cum pinguibus carnibus percoquantur. Ea enim iucundiora ac gratiora stomacho fiunt, satis tum nutriunt, tum impingunt, sed humentem ac fluxam carnem creant, flatus & genitale semen generant, Veneremque stimulant, urinam prouocant, fauces leniunt, atque thoracem, ac visum praeterea (vt Auenzoar in libro de conseruanda sanitate & tract. 8. capite 27. libr. 1. Theysir. & Auerrohes libr. 3. capite 41. collect. restantur) peculiari quapiam proprietate roborant.

Her.

al. sic ter-
tio tunc
gen.
Raporum
commoda
& incum-
moda.

Fertur etiam quod fibra illorum siue cauda, aluum fortiter moueant: Atque hinc sane vulgati excogitati sunt versiculi:

Rapax rapa bina est, comedenti dat tria dona,

Visum clarificat, ventrem mollit, bene bombit.

Secundo deinde loco duo eorundem referuntur incōmoda. Nam & dentes lædunt, & torsiones siue tormina in ventre suscitant. Atque his quidem malis cruda maxime obuoxia sunt. Primum enim non ægre modo dentibus franguntur, verum etiam minus iusto in ventriculo conficiuntur, quo fit vt & ipsa corrumpantur, & foetidos præterea halitus dentibus suggerant, acciditque duplici ita nomine dentes offendi, comenducatione nimirum & halitu. Deinde vero ad istum modum liberalius ingesta concocta sunt difficiliora, ac flatulenta magis, stomaque noxia. Nonnunquam autem & ventrem mordicant: Quorum posteriùs etiã vulgato nobis indicatur versiculo:

Ventum saepe rapis, si tu vix uinere rapis.

Crebrior raporum vsus crassum humorem generat, & obstructions iecoris parit. Ventrem nec sistunt nec mouent. Inter radices tamen omnes, quæ quidẽ edendo sunt, rapæ corporis nutritioni vel maxime conueniunt, idq; ex saporis iucunditate facile deprehenditur. Ea enim eduliorum omnium natura est, vt amara, & quæ linguam contrahunt, minus: dulcia vero magis alant. Rapa autem cum aliis radicibus dulciora sunt minusq; linguam contrahunt, maius etiam aliis præstare alimentum magisq; victus salubris rationi conuenire consentaneum est. Sanguinem tamen crassiorem & melancholicum

generant. cum minus iusto in ventriculo ob cō-
coctionis facultatis imbecillitate conficiuntur.
Coctionem autem diuturniorem postulant. eaq;
sunt laudatissima. quæ primæ ebullitionis aqua
segregata & abiecta bis percoquuntur. Cruda ob
predictas paulo ante causas nullo modo eden-
da sunt. Cymæ vaporum decoctæ manduntur. &
urinam cient. Rapum muria conditum. vel cum
aceto & sale sumptum. minus quidem alimenti
sufficit. sed multo magis appetentiam recreat.
Huius semen tritū & magna copia haustum. Ve-
nerem suscitatur. Fertur. quod si quis hoc ipsum
semen cum calamintha & Lemnia terra commi-
xtum sumat. eo die neque veneno neque morfa
venenati animalis lædi. Appensum inguinum
morbis peculiari quapiam proprietate medetur.
Plura Dioscorides libro 2. capite 99. Plinius lib.
18. cap. 13. Galenus lib. 2. de aliment. facult. cap.
62. & lib. 6. de simpl. med. facult. ca. 98. & Simeon
Sethi in Syntag.

DE ANIMALIUM VI-
sceribus.

CAPVT XLIIIX.

al. digeritur. **F**eritur ^{*tarde} cor. concoquitur quoq; dure.
Sic quoq; ventriculus, tamen exteriora probantur.
Reddit Lingua bonum nutrimentum medicina.
Concoctus facilius pulmo est, cito labitur ipse.
Est melius cerebrum gallinae, quam reliquorum.
Agitur hoc loco de natura & facultate visce-
rum, quæ homines cibi causa ex animalibus se-
cant. Recensentur autem numero quinq;. Quo-
rum primus quidem est, Cor tarde tum conco-
qui, tum per intestina descendere. Caro enim e-
ius

Cor.
Quæ

ius dura est, cui vt a gre concoquatur, & tardissime descendat, natura comparatum est. Testis Galenus lib. 3. de aliment. facult. cap. 11. Cor iniquiens substantiã quidem sua caro est fibrosa ac dura, ideoq; ad concoquendum est difficile, & tarde permeat. Huc iecur quoq; referendum videtur. Nam, vt ibidem testatur Galenus, omnium animalium iecur crassi est succi, ac ad coquendum difficile, tardeq; permeat. Renes iridem pravi admodum sunt succi, & concoctu difficiles. Galenus ibidem cap. 5.

Secundum est, stomachum quoq; a gre concoqui, & lente transire. Est enim membrum cartilagosum ac nerueum, neq; facile in bonum sanguinem murari potest. Cartilaginosa enim dura sunt; neruæ vero animalium particulæ succum absolute pituitosum gignunt, Oribasio libro 4. Synop. ad Eustarhium filium cap. 7. teste Galenus libro 3. de aliment. facult. capite 12. in hunc fere modum de eo scriptum reliquit: Durior carnibus est stomachus, ob id etiam si rite conficiatur, succum tamen gignet non plane sanguineum, neque inculpatum, sed frigidiorum ac crudiorum. Proinde multum temporis requirit, priusquam satis confici & in probum sanguinem mutari queat. In extremis tamen partibus, nempe in fundo & orificio, facilius conficitur in quibus pinguior sit, & carniū naturæ propinquior.

Tertium est, Linguam boni esse alimenti, idq; maxime. Auicenna lib. 2. Cano. cap. 145. teste, citat ea radicem. Illic enim suauissima est, facile concoquitur, & probum corpori alimentum præstat: cum fungosa alioqui laxa sit, & respektu

Renal

Stomachus.

Lingua.

solidioris carnis parum alimenti habeat. Intet omnes tamē porcellinæ præstantissimæ sunt, vt quæ oblata circumcingente pellicula à structoribus ac pragustatoribus principum carni aquis parentur aprugnæ. Bouilla ob exuperantem humiditatem parum in victus salubris ratione cōmendantur. Quamobrē ipsis vsuri obsonatrici artis periti caryo phylla inferere solent, priusquam assentur, sic enim illarum humiditas contemperatur, edendoque accōmodatiores fiunt.

Pulmo.

Quartum est, pulmonem facile & concoqui, & per intestina descendere, mollis enim admodū est & rarus. Paulus lib. i. c. 85. hæc sic tradit. Pulmo facilius quidem, vt pote fungosus, concoquitur, sed leuiorem cibum præbet, pituitæ generandæ efficax, Agninus vero pulmo, licet pro alimento minus conueniat, medicamenti tamē vim possidet. Impositus enim vt auctor est Dioscorides lib. 2. cap. 34. & Galen. lib. ii. de simpl. med. facult. c. 8. attritus à calceamētis cōtra cōs ab inflammatione tuetur & sanat. Idem tradit Auicenna 2. Cano. cap. 568.

Cerebrum.

Quantum est, gallinæ cerebrum omnium esse præstantissimum. Vbi sciendum imprimis, cerebrum esse pituitosum crassi vitiosique succi: lete trahere, concoctioni aduersari, stomachum ledere & nauisam excitare: ideo recte vulgo ad corrigendam frigiditatem & humiditatem, cum sale & puluere zingiberis, aut piperis condiri solet. Suillum naturæ inimicum est, ouillum vero vitulinum leporinum cuniculumve cum sale ac calidis speciebus mandi conceditur. Inter omnia tamē cerebrum gallinæ primam laudem obtinet, abunde enim nutrit, genitali femini

mini adicit, & cerebri substantiam auget: vnde & his qui tardiori leuioꝛiq; ingenio ac mente sunt, prodesse dicitur. Dioscoridi libro 2. capite 40. sanguinem à cerebri membrana profluentem silit: Quod Auicenna lib. 2. Cano. cap. 128. & 296. ad fluxum sanguinis narium transfudit, nempe qui membrana cerebri vitio contractus sit. Cerebrum inquit, gallinæ prohibet fluxum sanguinis narium, accidentem ex velaminibus cerebri. Plura de hoc supra cap. 9.

DE SEMINE FOENICVLI.
CAPVT XLIX.

Semen fœniculi p. lit spiracula cali.
Hoc in loco traditur, semē fœniculi, quod *μὲν αὐτῶν* Græcè dicitur, flatus dissipare atq; expellere, idq; maxime ratione caliditatis. Nam vt lib. septimo de simpl. medic. facult. capite 97. Galenus memoriæ prodidit, tam valenter excalfacit, vt ex tertio ordine excalfacientium censeri promeretur: desiccet vero non æque, sed ipsū quispiam in hoc primi esse ordinis posuerit. Proinde lac procreat: quod si admodum desiccet, non sane efficeret. Suffusus eadem ratione auxiliatur, vrinas mensesque ciet. Ex esu præterea seminis fœniculi manant & alia quædam commoda. In febribus enim nauseam & stomachi feruorem ex aqua frigida potum sedat, stomachum purgat, oculorum aciem reficit, & cum vino decoctum virulentorum vermium icus sanat. Contrariæ radices & cum melle illitæ moribus canum medentur. Quæ quidem omnia à nonnullis memoriæ iuandæ gratia hisce versibus inclusa sunt.

Bu duo dat marasbrū, febres fugat atq; venenum.

Et purgat stomachum, lumen quoq; reddit acutum.

Transcripta autem ea sunt, partim ex Dioscoride lib. 3. cap. 71. partim vero ex Auicenna lib. 2. Cano. cap. 281. Quo sane loco inter alia refert Auicenna, etiam Democritum existimasse, serpentes & vermes venenatos recentis fœniculi semine pastos senectam exuere, oculorumque aciem succo eius reficere veris initio, vbi latebris relictis in apricum prodierint. Vnde intellectum est, hominum quoq; caliginem præcipue eo releuari. Plura hac de re Nieander sub exordium Theriacon. Plinius lib. 8. cap. 27. & lib. 19. ca. 91. & lib. 30. cap. 23. Macer libro 1. cap. 16. & Mesues cap. 7. de ægritudinibus oculorum. Attamen quum cōcoctioni aliquantulū renitatur, & exiguum prauiq; succi alimentum corporibus exhibeat, non vt alimento, sed vt medicamento potius fœniculo vtendum est. Proinde aliis interim cibus ipsum vice condimenti, & vt eorum prauitatem corrigat, adhibemus. Quemadmodum enim petroselinum nō nunquam cum lactucis, vt earum humiditas & frigiditas contemperetur, sic etiam cum cucurbitis interdum aut rapis, vt prauitas eorum minuatur, fœniculum decoquere simul & mandere consuevit.

DE ANISO.

CAPVT L.

E*Mendat visum, stomachum confortat Anisum.*
Copia dulcoris Anisi sit mel oru.

Dux hic referuntur vtilitates Anisi.

Primo nanq; visum emendat, & maxime quidem fortis impositum. Atq; hinc sane apud Plinium

nium. libro 20. capite 17. naturalis hist. epiphe-
ris oculorum è vino radicem eius tusam ab Iol-
la imponi solitam legimus. Ipsum cum croco pa-
ri modo & vino, & per tritum cum polenta ad
magnas fluxiones, extrahendaque si qua in ocu-
los inciderint.

Secundo deinde loco stomachum roborare di-
citur, quod profecto de semine eius potissimum
intelligendum est. Illud namq; vt lib. 6. de simp.
medic. facult. cap. 44. Galenus asserit, maxime
vtile est acre & subamarum, vt prope ad vren-
tium accedat caliditatem. Est autem & in sicca-
do tertii ordinis, sicut & in calefaciendo. Stoma-
chum igitur calefacit, & qui in ipso sunt humo-
res crassos ac frigidos lentosque attenuat, inci-
dit, liquidosque & expulsionì accommodos red-
dit. Inflationes quoque, quæ ab iisdem profici-
suntur, discutit. Atque hinc adeo fit vt stoma-
chus tum repurgetur, tum exsiccerur, & onere
quo grauatus fuit, deposito roboretur. *Quinetiã*
visui eadem ratione conferre existimandum est:
quippe cui nihil aque noceat atque stomachi
impuritas. Hinc enim impuri, foetidi atque tur-
bulenti fumi ad oculos sublatis noxam spiritibus
visiuis inuehunt. Melius ad hoc semper recens,
plenum, non furfurosum, dulcedine & odore
præstans. Præter has utilitates & alia quam plu-
rima à Dioscoride lib. 3. cap. 55. à Plinio loco pau-
lo ante citato, Serapione cap. 242. & Auicenna
lib. 2. Cano. cap. 1. recensentur. Oris enim halitū
iucandiolem facit, doloris leuamentum præstat,
urinam ciet, discutiendi vim habet, aquam quæ
subiit cutē dissipat, potum sitim ex salis humo-
ribus contractam extinguit, animalium venenis
ad

aduersatur, valet ad inflationes. Aluum & alba
fœminarum profluvia tollit, lac ad mam-
mas elicit, Venerem stimulat. Dyspnoeas à pitui-
ta profectas, tollit purgat, cum melle sumptū
melius. Vetusis & antiquis ex frigore hepaticis
affectibus prodest. Iecoris, lienis, renum, vteri ac
reliquorum etiam viscerum obstructions tollit.
Vias enim ab humoribus crassis, frigidis ac leni-
tis præclusas & obsessas aperit. Atq; ob id febris
bus quoq; opitulatur antiquis. Dolores capitis
leuat, suffitum naribus: cum rosaceo tritum in-
stillatumque fractis auribus medetur.

DE SPODIO.

CAPVT LI.

Si erior emanat, Spodium sumptum cito sanat.
Spodium sanguinis profluvia hic sistere tra-
ditur: quod de Spodio ab Arabibus nobis de-
scripto potissimum intelligendum venit Hoc, vt
ex Auicenna 2. Cano. cap. 617. colligitur, non est
nisi radices cannarum arundinumve adusta.
Quare cum eo quod Græci ἀγρίον ποδίου appellā-
conuenire videtur. Officina Platearii nixæ testi-
monio pro spodio tam Græcorum, quam Ara-
bum ossibus vstis veniunt, quæ elephantis esse
putant: quum verisimilius sit bouis, vel alterius
esse animantis ossa. Quocirca cum veterum &
Græcorū spodiū, quod Thuriacus vocatæ species
est habeatur, ex officinis proflus hæc combusta
ossa proscribantur, eiusq; in Græcorum compo-
sitionibus vsus sit: in Arabum vero cōpositio-
nibus cannarum India spodio, aut illud habe-
ri non possit radicebus cannarum nostrarū ad-
his vtendum erit Græcorum spodium solum ad-

Me-

Spodium.